

Zo moet komedie dus gespeeld worden

Theater

De kruistochten van Alan Ayckbourn door Toneelgroep Amsterdam, regie Ivo van Hove. In Stadschouwburg Amsterdam 22 juni, daar n 24 juni; en 17 tot en met 27 augustus; tournee.

In het echt heet hij Jaap, maar in de voorstelling noemen ze hem gewoon Kat – een stoere, rooie kater die in *De kruistochten* ruim vijf uur lang op het dak ligt en aan wie de verrichtingen beneden hem grotendeels voorbij lijken te gaan. Jaap ligt voornamelijk zalig te soezen, kijkt af en toe een beetje leep naar al die rare mensen die hem omringen, gaapt wat, om ver-

Holland Festival

2004

volgens maar weer een dutje te doen.

Hoe anders vergaat het de toeschouwers die vanuit de zaal naar *De kruistochten* kijken en die in een enerverende, virtueuze theatermarathon een staalkaart aan perfect komediespel voorgeschoteld krijgen. *De kruistochten* is een triomf voor regisseur Ivo van Hove, en voor Toneelgroep Amsterdam als geheel, die dit seizoen zo werd geplaagd door interne problemen. En uiteindelijk ook voor het oeuvre van toneelschrijver Alan Ayckbourn die (lichtelijk overdreven) wel eens de Tsjechof van de twintigste eeuw wordt ge-

noemd.

Zo speel je dus komedie. Zo blaas je het laagje stof en burgerlijkheid dat altijd een beetje aan die stukken kleeft in één ferme ademtocht weg. Zo vermaak je op hoog niveau een theaterpubliek dat na alle ellende in het Holland Festival (vluchtelingen, kindermoord, oorlogsgeweld) ook wel eens iets anders wil – iets lichters, iets om te lachen.

Te lachen valt in dit geval vooral om Hans Kesting die een sublieme komediant blijkt te zijn en in *De kruistochten* een ware *tour de force* levert. Hij is de man om wie alles draait in dit samenzijn van een broer, zijn twee zusters en hun partners die een weekend met elkaar doorbrengen in het ouderlijk huis. Zelfgenoegzame, ego-centrische types zijn het, die het in de relationele sfeer geen van allen

echt getroffen hebben, hetgeen betekent dat ook hun partners verzuurd en verzenuwd zijn.

Een typisch Ayckbourn-stel dus, want als geen ander is de Engelse auteur een croniqueur van de goedwillende maar falende middenklasse. Het oorspronkelijke *The Norman Conquests* dateert uit 1973 en bestaat uit drie afzonderlijke stukken, die door Van Hove op één avond achter elkaar worden gespeeld. Logisch, achteraf bezien, want in al die stukken wordt één-en-dezelfde anekdote verteld: de jonge Annet (Kariina

Smulders) wil er stiekem van door met de man van haar zus, Norman

(Hans Kesting), voor een 'dirty weekend'. Norman is een vrouwenversierder pur-sang en Annet wil wel eens wat anders dan de sukkelige aandacht van de jonge dierenarts Tom, die iedere dag langs komt om het bezaerde pootje van Kat te onderzoeken.

Het weekend gaat uiteindelijk niet door en dus moeten deze zes mensen het met elkaar zien te rooien in een carrousel van vreemgaan, ontrouw en bedrog, voortkomend uit een groot onver-

vuld verlangen. In deel 1, *Tafelmanieren*, worden de handelingen getoond vanuit de keuken, deel 2 (*Woongenot*) speelt zich af in de woonkamer en in het slot van de trilogie (*In een groen groen groen*) is de tuin het decor. De crux hiervan is dat Ayckbourn op deze wijze de beweegredenen van zijn personages vanuit alle perspectieven kan laten zien.

In de vormgeving van Jan Versweyveld gaan de drie locaties op in een nagenoeg leeg toneelhuis met in het midden een soort high-tech keukenblok annex separée.

Gebeurtenissen en personages lopen hier geheel en al door elkaar heen, in een voorbeeldig georchestreerde chaos.

Alles klopt aan deze voorstelling. Zoals het immense videoscherm dat hier niet dient om aan te geven 'kijk eens hoe modern wij zijn', maar waarin elke scène na afloop in *fast forward*-tempo nog eens wordt getypeerd.

Zoals de vertaling van Janine Brogt, die nergens gewild leuk of woordspelerig is. Zoals de liedjes van Burt Bacarach die simpel lijken naar o zo geraffineerd zijn, net als dit stuk. Zoals Van Hoves regie, die wordt gekenmerkt door tempo, een paar opmerkelijke verrassingen en schwing.

En zoals het acteren, met naast Kesting ook een erg leuke Roeland Fernhout als de suffe maar lieve dierenarts, Fred Goessens (koddig), Johanna ter Steege (bit-

chy), Hilde van Mieghem (neurotisch) en Karina Smulders (ontwapenend). Met hierbij alvast de

Arlecchino (beste mannelijke bijrol) voor kat Jaap, vanwege zijn zalig nietsdoen.

Hein Janssen